

IBOLYA TIBOR

A torrenttrazziák büntetőjogi megítélése

2010. június 16-án a magyar rendőrség átlépte a büntetőjogi Rubicont a szerzői jogok védelme érdekében indított harcában: nem az smsweb-alapú, audio-vizuális tartalmakat fizetés ellenében letölthetővé tevő kalózkodalak vagy a másolt DVD-ket a piacokon árusítók ellen lépett fel, hanem hazai torrentsite-ok szervereit foglalta le és vitte el egy jól szervezett akció keretében. Az eljárást a ProArt – Szövetség a Szerzői Jogokért hazai jogvédő szervezet kezdeményezte, a feljelentés után pedig „a XIII. kerületi kapitányság emberei hónapokig dolgoztak a szerverek felderítésén”. Sikerrel jártak, mert az akció következtében a legnagyobb magyar torrentsite-ok mintegy kétheti időtartamra elérhetetlenné is váltak, majd ott folytatták, ahol abbahagyták...¹

Az akció nagy visszhangot váltott ki a hazai médiában és a netes társadalomban egyaránt, hiszen hasonló esetre még nemigen volt példa, a Nemzeti Nyomozó Iroda ilyen jellegű akciói többnyire fizetős kalózkodalak ellen irányultak. A site-okat feljelentő ProArt sietett is leszögezni, hogy „fontos mérőföldkőnek tartja a sikert, egyúttal mindenkit meg is nyugtat: bár elítéli a fájlcsere-lők használatát, de továbbra sem üldözik az otthoni internetezőket”².

Az esetről a neten elérhető cikkek és az azokhoz fűzött kommentárok, amellet, hogy a ProArt előbbi kijelentését eleve megkérdőjelezték, a site-ok gyors újraindulásának ismeretében sokszor gúnyosan tették fel a kérdést: mi értelme volt ennek az egésznek?

Annak a ténynek az ismeretében, hogy állításuk ellenére a szerzőijog-védő szervezetek valóban jelentenek fel néha egyéni torrentezőket is, illetve hogy a hasonló eljárások mennyire elhúzódnak, milyen sokba kerülnek és végül milyen arányban kerülnek bírósági ügyszakba, a kérdést laikus részről jogosnak kell tekintenünk. Egy büntetőeljárás lefolytatása megkérdőjelezésének azonban gazdasági alapon nem lehet értelme, mert annak sikere esetén társadalmilag hasznos hatásai nem feltétlenül fejezhetők ki gazdasági mód-

¹ Az akcióra 2010. június 16-án került sor, a legnagyobb magyar torrentsite, a több mint százezres (!) tagságú NCore pedig július negyedikén már ismét üzemelt.

² Vámosi Gergő: Sebészi pontosságú akció volt a torrenttrazzia. [origo] techbázis, 2010. június 23. <http://www.origo.hu/techbazis/internet/20100623-sebeszeti-pontossagu-akcio-volt-a-torrentszerverek-lefoglalasa.html>

szerekkel. Ha azonban egy magát jogvédőnek beállító, valójában nyereség-orientált cégek érdekvédelmi szervezeteként működő egyesület a magyar bűnüldöző hatóságok igénybevételével, őket felhasználva, rendkívül költséges, időben elhúzódó, rendszeresen eredménytelennek vagy igen csekély társadalmi eredménnyel kecsegtetőnek bizonyuló, ráadásul büntetőjogi szempontból ingatag alapon álló büntető eljárásokat indít, akkor ezeket a kérdéseket már fel kell tennünk, és a kérdéseket meg kell fogalmaznunk.

Mielőtt azonban ezt megtennénk, tisztázzunk néhány alapfogalmat az internetes fájlcseré köréből, mert ezek ismerete nélkül azokat a jogi, tényállásbeli és bizonyítási problémákat sem tudjuk megérteni, amelyeket a hasonló ügyek miatt induló büntetőeljárások generálnak.

Technikai háttér és alapfogalmak

A *torrent* (torrentezés) jelen pillanatban a többfajta fájlcserélő közül a legelterjedtebb és legnépszerűbb módszer a világon, amelyet a széles sávú internet-hozzáférés elterjedése következtében Magyarországon is rendkívül sokan használnak. Az úgynevezett BitTorrent technológia lényege, hogy a fájlokat a felhasználók szeletekben (torrent), darabokban töltik le egymástól oly módon, hogy a szeletek egymást „keresik meg” az interneten; minden csomópont megkeresi a hiányzó részhez a lehető leggyorsabb kapcsolatot, miközben ő is letöltésre kínálja fel a már letöltött fájldarabokat. A BitTorrent esetében minél keresettebb egy fájl, annál többen vesznek részt az elosztásban, ezáltal az elosztása gyorsabban megtörténik, mintha mindenki egy központi helyről (szerverről) töltötte volna le [ellentétben a népszerű előző generációs fájlcserélő módszerrel a Direct Connect (DC)-Hubbal, ahol minél keresettebb volt egy fájl, annál lassúbb volt a letöltés, hiszen a letöltők ott egy felhasználóhoz kapcsolódtak, lefoglalva ezzel a sáv szélességet]. A módszer ideális bármilyen (tehát nem csak jogvédett) nagyméretű fájl megosztására.

Ahhoz, hogy a felhasználó torrentezni tudjon, szüksége van egy úgynevezett *kliensprogramra*, amely nem más, mint egy szoftver, amely a kezelői felületet is megteremti. Ezek némelyikét, mint például az egyik legnépszerűbb *µTorrent* nevű programot, még telepíteni sem szükséges a felhasználó számítógépére. A kliensprogramba kell aztán betölteni azt a .torrent kiterjesztésű fájlt, amellyel az egész művelet megkezdhető. A .torrent kiterjesztésű fájlokat legkönnyebben egy úgynevezett *trackerről* (felhasználói közösség) lehet letölteni, ezek között vannak nyíltak, ahová bárki beléphet (például Pirate-

Bay), és zártak, ahová csak meghívóval, regisztrációval stb. lehet bekerülni, a regisztráció és maga a tracker használata azonban ingyenes. *A trackeren (a webszerveren) egyébként nincs meg maga a fájl (a keresett film, zenemű, program stb.), tehát nem vesz részt a tényleges adatcserében, csak közvetít a felhasználók (peerek) között. Azokat a felhasználókat, akiknek a teljes fájl a rendelkezésére áll, és a többiek tölthetnek tőlük, seedernek, azokat, akik ezekről és egymástól is töltenek, leechernek nevezzük, az egymáshoz kapcsolódó peerek összességét pedig swarmnak (boly).* A kliensprogramokban akár korlátozni is lehet a leech-/seed-sebességet, amely egyébként teljes mértékben a felhasználók által használt sávszélességtől függ.

Ez tehát a technológiai háttere annak a világjelenségnek, amely ellen egyesek szerint a büntetőjog mint ultima ratio eszközeivel kell fellépni, és a magyar nyomozó hatóság jelentős erőket mozgósítva ezt meg is teszi.

A bűncselekmény

A torrent technológia használatakor (ha az szerzői jogi védelem alatt álló műveket érint) a büntetőeljárás megindításának alapjául szolgáló gyanú nem lehet más, csak a Btk. 329/A (1) bekezdésébe ütköző szerzői jogok megsértésének vétsége.

Btk. 329/A § (1) Aki másnak a szerzői jogról szóló törvény alapján fennálló szerzői vagy ahhoz kapcsolódó jogát hasznonszerzés végett, vagy vagyoni hátrányt okozva megsérti, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A törvényi tényállás úgynevezett keretdispozíció, az annak keretét kitöltő *kizárólagos* jogszabály a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szjt). A szerzői jogról szóló törvény kizárólagosságát azért kell kihangsúlyoznunk, mert például a ProArt honlapján a működésük jogi háttereként feltüntettek több, a Szerzői Jogi Szakértői Testület által a ProArt kérésére elkészített, nem vitatottan magas színvonalú szakértői vélemény is, az ezekben foglaltak azonban a bűncselekmény megállapíthatósága szempontjából természetesen nem bírnak jogi relevanciával.³

³ A jogellenes forrásból történő másolásról, illetve a fájlcseréről szóló SzJSzT 17/2006. és SzJSzT 7/2008. számú szakértői vélemények elemzéséről lásd Ott István: A szerzői jog büntetőjogi védelmének egyes kérdései. Rendészeti Szemle, 2009/12.

A torrent technológia használatakor a letöltés az Szjt. 18–19. §-a szerinti *többszörözésnek*, a feltöltés pedig az Szjt. 26–27. §-a szerinti *nyilvánosság-hoz történő közvetítésnek* számít.⁴

Az audiovizuális tartalmak letöltése azonban nem lehet bűncselekmény, mert a jogosult engedélye, illetve a díjfizetés nélkül megengedett magáncélú többszörözésre vonatkozó Szjt. 35. §-a értelmében természetes személy magáncélra a műről másolatot készíthet, ha az jövedelemszerzés vagy jövedelemfokozás célját közvetve sem szolgálja. Ebben a körben „*az úgynevezett magáncélú másoláshoz kapcsolódó vagyoni jogok érvényesülését az biztosítja, hogy a törvény értelmében az üres kép- és hanghordozók forgalomba hozóinak a szerzői jogok közös kezelését végző szervezet által megállapított díjat kell fizetni, amelyet a szervezet a törvényben meghatározott szabályok szerint osztja fel a jogosultaknak.* Mindebből következően a szerzői jogvédelem alatt álló elkövetési tárgyak – a szoftverek kivételével – letöltése, másolása legális, a szabad felhasználás körébe illeszthető.”⁵

A Szerzői Jogi Szakértői Testület véleményével ellentétben ebben az esetben a hatályos Szjt. alapján annak sincs jelentősége, hogy a letöltés (többszörözés) nem jogszerűen létrejövő műpéldányról történt. Nem véletlen, hogy a kormány 2008 szeptemberében, engedve a jogvédő lobbi befolyásának, a T/6374. törvényjavaslatában kísérletet tett a szerzői jogról szóló törvény ilyen értelmű módosítására. Ez expressis verbis kimondta volna, hogy „*nem minősül szabad felhasználásnak a többszörözés, ha a szabad felhasználás kedvezményezettje tudja, vagy az adott helyzetben általában elvárható gondosság mellett tudnia kellene, hogy a többszörözés nem jogszerűen létrejött műpéldányról vagy a nyilvánossághoz nem jogszerűen közvetített műről történik.*” Mivel azonban a módosító javaslatot az Országgyűlés nem fogadta el, a hatályos törvényben ez továbbra sem szerepel, a letöltés tehát továbbra sem illegális.

Más a helyzet a feltöltéssel. A torrent technológia használatakor a szerzői-jog-védők által hangoztatott állítás („a letöltés egyben feltöltéssel is jár”) elméletileg igaz, sőt a technológia erre épül. A gyakorlatban azonban részben azért, mert a felhasználó magában a kliensben vagy a tűzfalon le is tilthatja a seedelést, részben pedig azért, mert egy sokak által seedelt fájl letöltésénél hiába kínálja fel a már letöltött fájl darabot a program, mivel ha nem tartozik a leggyorsabbak közé, nem jön létre a kapcsolat és így a feltöltés sem, már korántsem biztos, hogy a letöltés feltöltéssel is jár. Egyáltalán nincs feltöltés

⁴ A közérthetőség kedvéért én a letöltés és feltöltés köznap kifejezéseit használok.

⁵ Belovics Ervin – Molnár Gábor – Sinku Pál: Bűntetőjog. Különös Rész. Nyolcadik, átdolgozott kiadás. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest, 2009, 768. o.

például abban az esetben sem, ha a letöltő olyan bolyhoz csatlakozik, ahol rajta kívül nincs más letöltő, vagyis mindenki seedel.

A hazai szolgáltatók által nyújtott széles sávú internetkapcsolat ama tulajdonsága, hogy a letöltési sávszélesség sokszorosan meghaladja a feltöltési sávszélességet, az oka annak, hogy a zárt trackerek általában meghatároznak egy arányt (például 0,2), amely alatt a felhasználót IP-címének blokkolásával kitiltják a közösségből. Ilyen arányt azonban a nyílt, bárki által használható trackerek nem követelnek meg, ezeknél könnyen megtehető, hogy a fájl letöltése után a felhasználó azonnal kilép anélkül, hogy akár egy kilobájt is feltöltött volna. Zárt trackerek esetén a feltöltés (seedelés) egyértelműen elvárt ugyan a felhasználótól, az 1/1-es arány (vagyis a letöltött fájl teljes egészében történő „visszatöltése”) azonban nem követelmény, fájlszeletek feltöltése pedig nem alkotja a szerzői mű egészét. A szerzői jogi védelem az Szjt. 16. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a szerzői mű valamely *azonosítható* részét is megilleti ugyan, kérdés azonban, hogy mit ért a törvényalkotó azonosíthatóságon. Ha az „azonosíthatóság” a felhasználó általi „érzékelhetőséget” jelenti (ahogy azt például a SzJSzT 7/2008. számú szakértői véleménye is tartalmazza), akkor a fájlszeletek egyes felhasználók általi feltöltése ennek nem felel meg, hiszen azok nem érzékelhetők, mert önmagukban nem játszhatók le, nem nézhetők és hallgathatók meg. Az azonosíthatóság (érzékelhetőség) a folyamat végén, az akár több 100-1000 forrásból (egyéni felhasználótól) származó adatmennyiség összeillesztése után következik csak be, a *letöltő* számítógépén. A büntetőjogi felelősség azonban individuális, az egyéni felhasználót a Btk. 329/A § (1) bekezdésében foglalt bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja esetén is *csak a saját tevékenysége miatt lehet felelősségre vonni*.

Esetünkben ez azt jelenti, hogy a torrent trackert (illetve azt a szervert, amelyen a tracker fut) üzemeltető büntetőjogi felelősségét bűnsegédi bűnrészesként csak akkor lehet megállapítani, ha a nyomozó hatóság bizonyítani tudja, hogy *szándékosan nyújtott segítséget egy konkrét szerzőijog-védelem alatt álló mű feltöltéséhez*. Figyelemmel arra a technikai ismertetésben már leírt tényre, hogy a trackeren (webszerveren) nincs meg maga a fájl, tehát nem vesz részt a tényleges adatcserében, csak közvetít a felhasználók között, a büntetőjogi felelősség megállapítása, álláspontom szerint, kizárt.

Egyébként a torrent tracker jogi besorolása sem egyértelmű, meghatározásának alapja – jogi analógiával – az *elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről* szóló 2001. évi CVIII. törvény lehet, amelynek 2. § 1d) pontja szerint olyan

közvetítői szolgáltatónak minősülhet, amely információk megtalálását elősegítő segédeszközöket nyújt az azt igénybe vevők számára (keresőszolgáltatás).

Ugyane törvény 7. § (3) bekezdése alapján „a közvetítő szolgáltatató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információt, továbbá nem köteles olyan körülményeket vagy tényeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak”.

Mindazonáltal a törvény 13. § (1) bekezdése alapján „az a jogosult, akinek a szerzői jogi törvény által védett szerzői művén, előadásán, hangfelvételén, műsorán, audiovizuális művén, adatbázisán fennálló jogát, továbbá a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló törvényben meghatározott, a védjegyjogtalmából eredő kizárólagos jogát a szolgáltatató által hozzáférhetővé tett információ – ide nem értve a hozzáférhetővé tett információ szabványosított címét – sérti, teljes bizonyító erejű magánokiratba vagy közokiratba foglalt értesítésével felhívhatja a szolgáltatót az információ eltávolítására”.

Az értesítés átvételétől számított 12 órán belül a szolgáltatató – a jogosult jogát sértő információt nyújtó igénybe vevő három munkanapon belül történő írásbeli tájékoztatása mellett – köteles intézkedni az értesítésben megjelölt információhoz való hozzáférés nem nyújtása vagy az információ eltávolítása iránt. A torrent tracker üzemeltetője azonban, ahogy már kifejtettük, nem helyez el semmilyen fájlt, nem tárol jogsértő adatokat, ezért hiába szólítják fel a jogvédett tartalom eltávolítására, azt nem tudja megtenni, mivel épp úgy nincs hozzáférése a tartalomhoz, ahogy a többi keresőnek sem. Ami a torrent trackeren látható, az a mű címe, az pedig nem jogsértő, ebből következően az előbbi szabályok összevetése alapján a torrent trackert működtetőket még ezen az alapon sem lehet felelősségre vonni.

Visszatérve a torrentező egyéni felhasználó büntetőjogi felelősségére: abban az esetben, ha a feltöltő az általa letöltött szerzői jogi védelem alatt álló művet nem tölti vissza százszázalékosan, a büntetőjogi felelősség tettesként történő megállapítása, álláspontom szerint, (az azonosíthatóság problémája miatt) szintén kétséges, illetve a feltöltés bizonyítása eleve nagy problémákat okoz, és ez már az eljárás megindításánál is jelentkezik.

Az eljárás megindítása, a gyanú és a megalapozott gyanú

Az 1998. évi XIX. törvény (Be.) 6. § (2) bekezdése szerint büntetőeljárás csak bűncselekmény gyanúja alapján és csak az ellen indítható, akit bűncselekmény megalapozott gyanúja terhel. A vizsgálódásunk tárgyál szolgáló

büntetőeljárások tipikusan a szerzőijog-védő szervezetek által tett feljelentések nyomán indulnak, de nem ritka a hatóság saját észlelése sem, amikor legtöbbször más bűncselekmény gyanúja miatt induló eljárásban elvégzett házkutatás folyamán észlelnék az eljárás alá vont személy számítógépén másolt audiovizuális tartalmakat.

A második esetben a nyomozás elrendelésére egyáltalán nincs törvényes lehetőség, mert a bűncselekmény gyanúja hiányzik. A letöltés nem bűncselekmény, annak *vélelmezése* pedig – még abban az esetben is, ha az otthoni felhasználó számítógépén volt torrent kliens –, hogy azt feltöltés mellett töltötték le, a már részletezett technikai lehetőségek miatt büntetőeljárás alapjául nem szolgálhat.

A torrent kliens használata önmagában nem bűncselekmény, azt egyébként sem csak a szerzőijog-védelem alá eső művek megosztására lehet használni, másrészt audiovizuális műveket nem kizárólag torrentezéssel vagy más, feltöltéssel is járó módon lehet az internetről letölteni [például fizetős http (smsweb) vagy úgynevezett newsgroupok használata, privát ftp-k, irc, rapidshare használata, streamelt (sugárzott) tartalom lementése, amelyek esetén a letöltő részéről egyáltalán nincs feltöltés].

Aligha szorul bővebb magyarázatra, hogy „a legvalószínűbb verzió az, hogy a filmet torrent hálózatról töltötték le”⁶ és a Be. 4. § (2) bekezdésében foglalt ama szabály, miszerint a kétséget kizáróan nem bizonyított tény *nem értékelhető a terhelt terhére* – nem ugyanazt jelenti.

A szerzőijog-védő vagy közös jogkezelő szervezetek által tett feljelentések konkrét személy (általában felhasználói névvel és IP-címmel azonosítva) vagy konkrét tracker – korábban DC Hub – ellen irányulnak, és minden esetben a nyomozás elrendelését vonják maguk után. A feljelentés megtételének jogát a szerzőijog-védő szervezetektől, ahogy bárki mástól sem lehet elvitatni, hiszen közvédra üldözendő bűncselekmény gyanúja miatt bárki tehet feljelentést.

Fontos azonban leszögezni, hogy a sértetti jogok nem illetik meg automatikusan ezeket a szervezeteket. A Be. 51. § (1) bekezdése alapján sértett az, aki nek a jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

A Be. 56. § (1) bekezdése alapján a sértett, a magánvádló és az egyéb érdekelt a jogait a képviselője útján is gyakorolhatja. Képviselőként *meghatalmazás alapján* ügyvéd vagy nagykorú hozzátartozó járhat el, illetve a Be. 58. § (3) bekezdése alapján egyebek között, *ha a bűncselekménynek több sértettje van, a sértettek képviselőjeként a közhasznú szervezetekről szóló törvény – 1997. évi*

⁶ Idézet egy konkrét ügyben készült szakértői véleményből.

CLVI. tv. – hatálya alá tartozó olyan közhasznú szervezet is eljárhat, amelyet a sértettek vagy a sértettek egyes csoportjainak érdekképviselőire hoztak létre.

Ennek azért van jelentősége, mert a Be. 51. § (2) bekezdése elég széles körű jogokat ad a sértetteknek a büntetőeljárásban, de ezekkel csak azok a szerzőijog-védő vagy közös jogkezelő szervezetek élhetnek, amelyek egyben közhasznú szervezetként sértetti érdekképviselőre is be vannak jegyezve, ezért ennek vizsgálata elengedhetetlen például egy a nyomozást megszüntető határozat ellen bejelentett panasz elbírálásakor.

Visszatérve a feljelentés alapján megfogalmazható gyanú minőségére, le-szögezhetjük, hogy egy feljelentésben leírt tényállítás, illetve az azt alátá-masztó, a feljelentő által becsatolt bizonyíték *sohasem lehet önmagában ele-gendő a megalapozott gyanú konkrét személlyel szembeni közléséhez.* Különösen vonatkozik ez a feljelentő által felkért „számítástechnikai szakértő szakvéleményére”. A feljelentő által felkért fedett nyomozó informatikus eb-ben az esetben a *felhasználókat megtevesztve* gyakorlatilag *beépül* a feljelen-tő által bűnözők gyűlekezetének tartott torrent tracker tagjai közé, ott a *jogo-sultak engedélye nélkül személyes adatokat* (felhasználói név, IP-cím, e-mail cím stb., ami alapján a felhasználó konkrétan beazonosítható) *gyűjt, próbatel-tőltéseket végez*, majd ezeket dokumentálja a megbízó részére. Ezek nélkül az adatok nélkül a feljelentő gyakorlatilag semmit nem tudna meg a tracker mű-ködéséről, ez azonban, álláspontom szerint, akkor is súlyosan aggályos, ha a feljelentő nem mellékelte az adatokat a feljelentéséhez. A feljelentő, még ha a sértettet képviseli is egyben, egyébként sem kérhet fel a büntetőeljárás nyo-mozati szakaszában szakértőt (mert azt csak a nyomozó hatóság, az ügyész vagy a bíróság rendelheti ki), illetve az általa így megbízott szakértő szakértői véleménye a továbbiakban a Be. 108. §-ban meghatározott szakértői véle-ményként nem, maximum okirati bizonyítékként használható fel.

Egy ilyen feljelentés esetén tehát a nyomozó hatóság a bűncselekmény gyanúját megállapíthatja ugyan (nagyvonalúan túllépve az illegális szemé-lyes adatgyűjtés problematikáján), de a személyre szóló megalapozott gyanú meglétét hivataltól, a saját eszközeivel, a törvényes bizonyításnak megfele-lően kell kivizsgálnia. Ha tehát a megalapozott gyanú megállapításához szá-mítástechnikai szakértő szakvéleményének beszerzése válik szükségessé, azt a nyomozó hatóságnak kell kirendelnie.

Az ilyen ügyek jellegéből adódóan a számítástechnikai szakértő kirende-lése gyakorlatilag elkerülhetetlen, a szakértő kirendelése sem fogja azonban megoldani a feltöltés bizonyításának, illetve a büntetőjogi (individuális) fele-lősség megállapításának problémáit.

A bizonyítás egyéb problémái

Az Sztj. 26–27. §-a szerinti nyilvánossághoz történő közvetítés – feltöltés – a büntetőjogban megkívánt kétséget kizáró módon történő bizonyítása még a szerzőijog-védő szervezetek szerint is *csak próbaletöltéssel lehetséges*, mégpedig a konkrét szerzői műpéldány egészére, megfelelő dokumentálás mellett, reprodukálható, tehát valamilyen adathordozóra történő lementés biztosításával. Természetesen annak bizonyításához, hogy a gyanúsított „*több terrabájtnyi*⁷ audiovizuális tartalmat tett az interneten torrenthálózaton keresztül elérhetővé”, a több terabyte tartalmat kellene próbaletöltéssel letölteni.

Ennek oka, hogy ellenkező esetben (a szerzői műpéldány nélkül) nem lehet cáfolni a gyanúsított ama védekezését, hogy az általa feltöltött műpéldáynak csak a neve azonos a szerzőijog-védelem alatt álló fájlal, valójában az tartalma szerint jogvédelem alatt nem álló tartalmat takar, például a gyanúsított átnevezett házi videóját. Épp ezért a bizonyításhoz nem lehet elegendő a feltöltés alatt álló mű nevét és a fájl kiterjesztését tartalmazó, a torrent kliens működés közben ábrázoló úgynevezett „print screen” kép.

A nyomozó hatóság által kirendelt számítástechnikai szakértő a szerzőijog-védelem alatt álló művet a próbaletöltés során akár feltöltés mellett is le-töltheti, mert az Sztj. 41. § (2) bekezdése alapján *a bírósági, továbbá állam-igazgatási vagy más hatósági eljárásban* a mű bizonyítás céljára, a célnak megfelelő módon és mértékben felhasználható. Ebből következik, hogy ugyanezt a szerzőijog-védő vagy közös jogkezelő szervezet által felkért szakértő hatósági eljárás hiányában viszont nem teheti meg, illetve csak a jogtulajdonos egyedi, a konkrét szerzői műre vonatkozó engedélyével, de a véleményét akkor sem lehet – a feljelentések kezelésénél már leírt okok miatt – szakértői véleményként figyelembe venni.

A nyomozó hatóság (illetve annak szakértője) által végzett és megfelelő módon dokumentált próbaletöltések, bár kétséget kizáró módon tudják bizonyítani a gyanúsított által végzett feltöltést, mégsem szolgálhatnak a büntetőjogi felelősség megállapításának alapjául, mert ebben az esetben a büntetőjogi tényállás lényeges eleme, a vagyoni hátrány okozása mint eredmény, hiányzik. A vagylagos tényállási elem, a haszonszerzési célzat, fel sem merül, hiszen ahogy a technikai háttérnél már olvashattuk, a torrent trackerek használata ingyenes, a felhasználók pedig nem kérnek egymástól pénzt a torrentezésért – nem is tudnának.

⁷ Általánosan alkalmazott a sajtotban helytelenül elterjedt helyesírás. Helyesen terabyte.

A vagyoni hátrány a büntetőjogban nem egy elvont, hanem a Btk. 137. § 5. pontjában konkrétan meghatározott fogalom, amely a vagyonban okozott kárt és az elmaradt vagyoni előnyt egyaránt magában foglalja, és minden esetben forintra pontosan ki kell számolni. Szerzői művek esetén kárról nem beszélhetünk, hiszen az tényleges értékcsökkenést jelent, marad tehát az elmaradt vagyoni előny, amelyet a szerzőijog-védők hajlamosak úgy meghatározni, hogy az azonos minden egyes letöltés és a szerzői műpéldány kiskereskedelmi árának szorzatával.⁸ Az elmaradt vagyoni előny konkrét kimunkálásának módszeréről lehet ugyan vitatkozni, az viszont nem lehet vita tárgya, hogy annak meghatározásához szükség lenne arra az adatra, hogy a szerzői művet attól, aki seedelte vagy leechelte, hányan töltötték le. Ez azonban gyakorlatilag meghatározhatatlan, hiszen maga a seedelés is, ahogy már írtam, csak próbaletöltéssel bizonyítható. Annak belátásához pedig nem szükséges különösebb indokolás, hogy *a vagyoni hátrány mint eredmény nem következhet be a jogtulajdonosnál abban az esetben, ha az elkövető által feltöltött műpéldányt a nyomozó hatóság tölti le...*

Álláspontom szerint *ez a tény önmagában lehetetlenné teszi a cselekmény bizonyítását*, és akkor még meg sem említettem a többek által közösen használt számítógép problémáját (ahol a családtagok természetesen megtagadhatják a vallomástételt, illetve nem kötelesek egymásra terhelő vallomást tenni), vagy a gyanúsított védekezésének a Btk. 27. §-ában foglalt *tévedésre* alapítását, mely védekezéseket a büntetőügyekben eljáró hatóságoknak kell(ene) tételesen megcáfolniuk.

A bizonyítási nehézségekhez tartozik az is, hogy a digitális bizonyítási eszközök biztosításának szabályai szerint a lefoglalt adathordozók közvetlen szakértői vizsgálata nem lehetséges, mert ebben az esetben nem garantálható az eredeti adathordozó változatlanságának fenntartása. A kriminalisztikai szabályok szerint⁹ az egész adattartalmat át kell másolni egy másik adathordozóra, mégpedig azért, mert az eredeti adathordozón rejtett adattartalmak és átmeneti állományok is találhatóak, amelyek vizsgálata a bizonyításkor szükséges lehet. Mondanom sem kell, hogy a magyar nyomozó hatóságok erre nincsenek felkészülve, az ezzel ellentétes gyakorlat azonban azzal járhat, hogy a bíróság előtti eljárásban a védelem megkérdőjelezheti az egész szakértői bizonyítást, amely a bizonyítékok törvényes és szakszerű beszerzésének voltára (helyesen) egyre nagyobb súlyt fektető bíróság előtt könnyen sikerrel járhat.

⁸ Ez azért is nonszensz, mert nagyon sok esetben *Magyarországon egyáltalán nem kapható* szerzői művekről van szó. Az ezzel kapcsolatosan kirendelt árszakértői (!) véleményeket nem kívánom kommentálni.

⁹ Peszleg Tibor: A digitális bizonyítási eszközök megszerzésének elvei és gyakorlati érvényesülésük. Ügyészek Lapja, 2010/2.

Összegzés

Írással arra szerettem volna rávilágítani, hogy a fájlcsere programokat használók nem tekinthetők automatikusan bűncselekményt elkövető potenciális gyanúsítottaknak, ezért az ellenük történő általános büntetőjogi fellépés nem indokolt, de nem is lehetséges. Az audiovizuális művek letöltése Magyarországon legális, a feltöltés (a nyilvánosságnak közvetítés) pedig egyrészt bizonyíthatatlan, illetve rendkívül költséges bizonyítással jár, másrészt a vagyoni hátrány okozását mint következményt ekkor sem lehet megállapítani, az elmaradt vagyoni előny konkrét összegének hiányában.

Az egyes felhasználók elleni büntetőeljárások megindítására az említett bizonyítási nehézségek miatt nem látok lehetőséget, épp ezért indokolatlan és érthetetlen a torrent trackerek elleni nyomozó hatósági fellépés.¹⁰ Ezzel szemben azonban, mivel a társadalomra veszélyessége jóval nagyobb, a bizonyítása viszont jóval könnyebb, a továbbiakban az FTP-szervereket működtető, több száz terabyte jogvédett anyagot smsweben keresztül letölthetővé tevő és ebből havonta milliós hasznot húzó kalózok elleni nyomozó hatósági fellépés lenne indokolt.

A számítástechnika ilyen irányú gyors fejlődése kétségkívül nehéz, olykor méltánytalan helyzetbe hozta a szerzői művek jogtulajdonosait.¹¹ Az állampolgárok tömegeinek kriminalizálása helyett¹² azonban a szerzői jogok érvényesítésének új lehetőségeit kellene inkább megnyugtató módon rendezni, mert a razziák és egyéb hatósági fellépések szemmel láthatóan kudarcot vallottak, az egyre modernebb fájlcsere módszerek elterjedését pedig ilyen eszközökkel máskülönben sem lehet eredményesen megakadályozni.

10 Annál is inkább, mert már létezik és hamarosan robbanásszerűen el fog terjedni a torrent tracker nélküli torrentezés technikai lehetősége. Az úgynevezett *magnet link* használatával nincs szükség a tracker közvetítésére, a technika lehetővé teszi, hogy a felhasználók közvetlenül egymáshoz kapcsolódjanak, ezzel lehetővé téve a jogvédők beépülését, ez pedig egyenlő a jogvédők ilyen irányú tevékenységének ellehetetlenülésével.

11 Tegyük hozzá, hogy jelenleg *nincs* korrekt számítási módszer arra vonatkozóan, hogy a fájlcsere mekkora bevételkiesést jelent, az viszont tagadhatatlan, hogy vannak *bevételnövelő* hatásai is.

12 Óvatos becslések szerint Magyarországon már több mint egymillió ember használ rendszeresen fájlcsere programokat.